

הכותל בסכנה!

ה נשמע כחלום-בלהות, או כבודתא תפלה. אבל זוהי עובדה פשוטה: **הכותל המערבי עלול להיחרב.**

בגלל רשלנות של כמה מוסדות, מעשים ומחדלים הגובלים בקלות-ידעת פושעת, ואינטריגות שונות של אישים ומישרדים, עלול להתרחש אסון.

כיתהמוקדש נפל, דרעת רכיב, כגלגל מהחמות היהודים, כינם לבין עצמם. עתה עקוד לקרות אותה הדבר, כגלגל אותה סיכה, לשריר האחרון שי אותו מוקדש.

זאב רוזנברג, עוזרו של שריהדתות, בשם השר: „אנו לא ישנים בלילות מרוב דאגה. הכותל קרוב ללכנו!”

מאיר ברדוב, סגנו של הארכיאולוג פרופסור בנימין מור, החופר במקום: „אם הכותל לא נפל עד עכשיו, הוא לא יתמוטט!”

מי שרוצה לברר פרטים מדוייקים ייר, תר, הייב לעבור מסך עבה של איפול והשתקה, שקרים וחצי-אמיתות. הגורמים הלוחמים זה בזה, על חשבון הכותל, מוכי גים לעשות יד אחת כדי שהאמת המזעזעת לא תיוודע לציבור הרחב.

עד לעומק שמונה מטרים

תי שערירויות קודמות, בגלל אותה סכנה, זיועו את הציבור כי עבר.

זמן קצר אחרי כיבוש העיר העתיקה, התחיל משרד-הדתות לחפור מתחת לבניין ה„מחכמה”. הסמוך לכותל המערבי. הדבר נעשה בחיפזון, ללא אמצעי-בטיחות, ללא חקירה מוקדמת, מתוך אמונה שכל יום יקר, בגלל החשש שהמקום יחזור לירדן. אז כמה סערתי-רוחות, והחפיר רות הופסקן, משנתברר שהן

מסכנות את הכותל.

השערורייה השנייה התעוררה כאשר נס-תבר ב-1968 כי פרופסור ועמיתיו הארי-כיאלוגים חפרו ליד הכותל, ולק לאחר מכן ניסו לברר לאיזה עומק מותר להגיע. הסערה הביאה את שריהדתות, זרה ורהפטיג, אל בימת הכנסת. בנובמבר 1968 הצהיר: „הוחלט להפסיק את החפיר רות בסמוך לכותל המערבי והדרומי, ול-הטיל על ועדת מומחים לבדוק, לתכנן ולפקח על העבודות. להבטחת היציבות של הכותל המערבי והדרומי.”

מה שהוסתר מעיני הציבור, עד עצם היום הזה, הוא שאז כבר היה בידו החופרים דו"ח סודי, שהזהיר בפני תוצאות מעשיהם. דו"ח זה חתום בידי שלושה מומחים — הפרופסורים הולצמן, וייסמן ושפירא מהר טכניון החיפאי. הוא נושא את התאריך 30.4.68, ונועד למצוא תשובה לשלוש בעיות: (א) הבטיחות בעת ביצוע החפיר רות, (ב) יציבות הכותל אחרי השלמת ה-חפירות, (ג) מעקב.

כתבו הפרופסורים: „(מותר) הפור כבורות אנכיים, שאורכם כביוון אורך הכותל, ושארכם לא יעלה על 1.5 עד 1.8 מטר, ורוחי כבם כרוחב החפירות המבוקשות, עד לעומק המדא — היינו, כשמוי נה מטר מפני הקרקע (שי אז).”

„הבורות יהיו מרוחקים מרחק ארבעה מטרים זה מזה. אחרי גמר החפירה של כל בור, יש להרכיב בו פיגומי סלדה. תפקידם של פי-גומים אלה הוא לאון את תוספת לחץ-העפר של הכותל, העשויה להתהוות כי כתוצאה של העמקתו בשמונה מטרים. כפי שהובלט בזמן פגישתנו, בדיקה רלוונטית כלשהי יכולה להיעשות אך ורק אם יהיו בידינו הנתונים הבסיסיים, והם — עובי הקיר במיפול קרקעית החפירה ואופיו של המילוי בצד הריהבית.”

דו"ח זה נשמר, כאמור, בסוד. השבוע, כשניסח כתב „העולם הזה” לברר את קיומו ואת פרטיו, הוא נתקד בקיר אטום.

חפירה בעומק אסוכן

משרד הדתות פנה הכתב לדובר משרד-הדתות, הרב דרוק. תשובתו: „הדו"ח הוא מיסמך פנימי של משרד-הדתות. אסור להראותו לעיתונאים. הלוואי ותכתוב שהכותל המערבי עומד ליפול!” (הרב המכובד קיווה שזה יפגע בארי-כיאלוגים, שהם אייבי משרדו.)

ממי אפשר לקבל את המידע? לדברי דרוק: מהאדריכל יוסף שינברגר, יו"ר ועדת הבטיחות של הכותל. דרוק אף הבי טיח, ברוב אדיבותו, להודיע לשינברגר שמתר לו לדבר.

שינברגר כמדפון: „אמסור דו"ח רק לשרייהדתות!” (טריקת השופרת).

דרוק, לאחר מכן: „כן, שינברגר אמר גם לי שהוא מוסר אינפורמציה רק לשר.” מה אומר הפרופסור גדליהו וייסמן? וייסמן: „אינני רוצה לדבר עם עיתונאים על המחקר שלי. עשוי תי את המחקר לפי בקשת הפרדי פסור מור. לפני שנה, שדחתיו לו מסקנות. לא אדבר!”

מדוע מתעטפים כל הצדדים בשתיקה כה עמוקה? מה יש כאן להסתיר? האמת הפשוטה היא שהמי צעות הפרופסור וייסמן וחבריו לא נתמלאו. יתר על כן: הנוגי עים בדבר כגלגל התעלמו מהן.

ואלה הן העובדות: לפי ההמלצות, אסור שאורכו של בור יעלה על 1.8 מטר. אולם הבור הצמוד לכותל הדרומי הוא באורך של למעלה משישה מטרים. חשוב עוד יותר, ומסוכן הרבה יותר, ה עומק.

לפי הדו"ח, מותר היה להגיע עד לעומק של שמונה מטרים מ-תחת לפני הקרקע דאז — כלומר, מדפני החפירות. למעשה הגיע מור בכור אחד, ליד הכותל הדרו-מי, לעומק של למעלה מ-10 מטר.

בשירותוט של המישלחת עצמה, מסומר גים פני הקרקע במקום זה במיספר 8. כלומר שמונה מטרים מראש הכותל. קרי-קעית החפירה היא מתחת למיספר 18. בכור השני, היה פני הקרקע במיספר 10 מראש החומה, והבור עצמו הגיע ל-מיספר 20 בשירותוט.

כלומר: גם כאן החפירה היא בעומק של למעלה מעשרה מ-רים (כל מיספר בשירותוט הוא מטר אחד).

החפירה הגיעה בשני מטרים מתחת לנקודת-היסכנה, שנקבעה בדו"ח המומחים. דו"ח זה לא שו-

מאיר ברדוב, סגנו של הפרופסור מור, טוען כי הממצאים של מומחי הטכניון „הוצי-או מן השרוול ואין להם כל שחר.”

נה מאז, ולא נתקבל שום אישור מוסמך שאפשר להגיע עמוק יותר, לדא סכנה לכותל.

איר מתרצים האחראים את ה-פגיעה קלת-הדעת הזאת בחוקי ה-בטיחות — פגיעה שאינה מסכנת רק חיי אדם, אלא גם עלולה לגרום להשמדת אתר המקודש ליהודים וללא-יהודים?

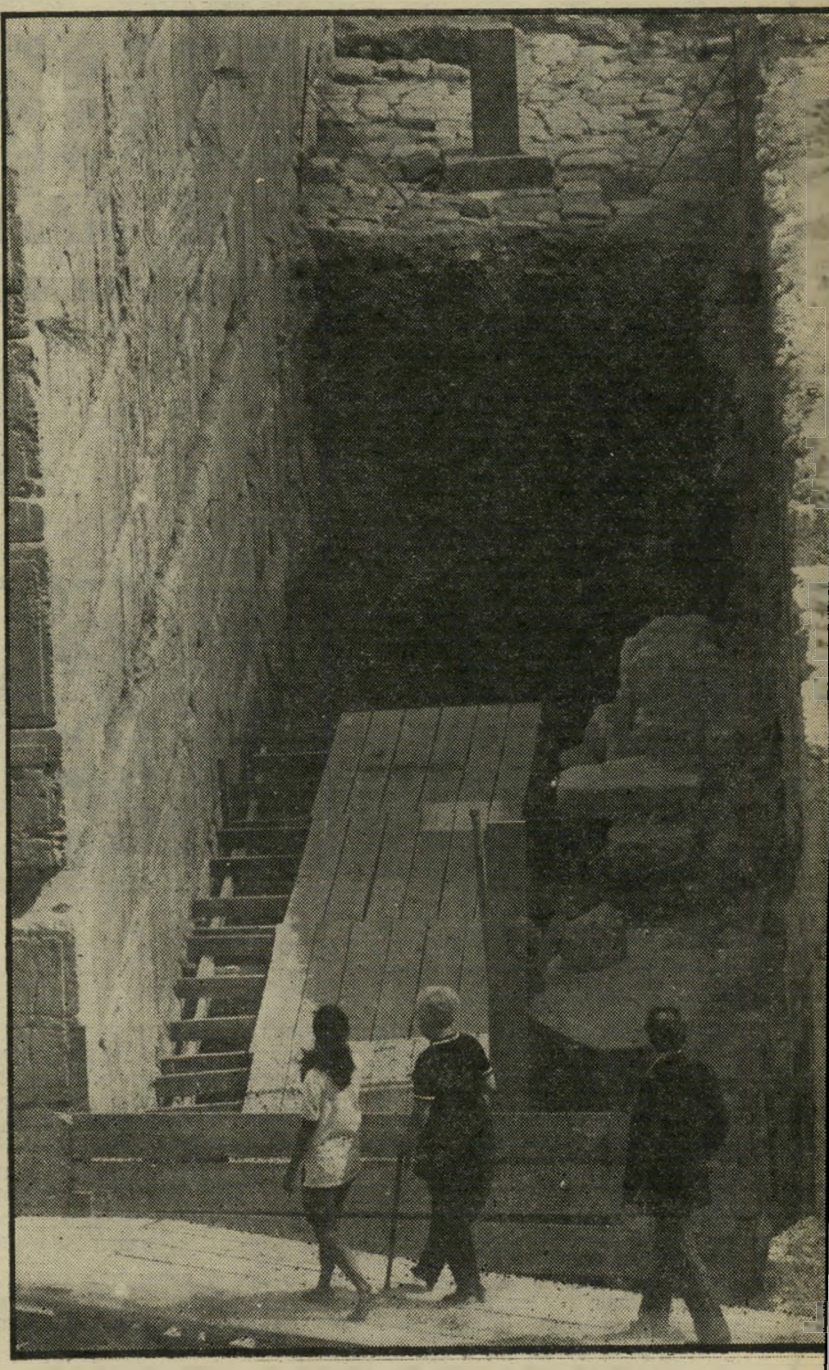
מי משקר?

פרופסור מור: „פרטי הדו"ח של וייסמן — זה עתיקות!” אך מור לא טען שיש לו דו"ח אחר. מידי מומחים אחרים. מאיר ברדוב, סגנו של מור: „הנתר. גים האלה (של וייסמן) הוצאו מהשרוול. הגענו לעומק של 18—17 מטרים (מראש הכותל). וזה הגבול.” (טענה זו סותרת את השירותוט של המישלחת עצמה.)

מוסיף ברדוב: „בדקנו את עובי מחי-צות הכותל.” (הכוונה לדופן החיצוני של הכותל). „הוא מגיע ל-4.9 מטרים.”

מי אחראי למצב? לכאורה, יש ועדת-בטיחות. היא שייכת למשרד-הדתות, שהוא האחראי לכל עניי-ני הכותל. יו"ר הוועדה הוא שינברגר.

ברדוב: „פניתי פעמים רבות אל משרד-הדתות, והזוהרתי שי כמשך שנה לא התכנסה הוועדה לבטיחות הכותל אפילו פעם אחת. אני אחד מחברי הוועדה, ולפי

חפירה זו נעשתה בדיוק ליד הפינה הדרומית-מערבית של הכותל. לפי דו"ח המישלחת הארכיאולוגית עצמה, היא חפורה שני מטרים מתחת לגבול המותר על פי הדו"ח המדעי הסודי, המתגלה כאן לראשונה. התצלום מוכיח שגם פיגומי הפלדה, למניעת התמוטטות, לא הותקנו.